

**FEMINISTISKA
VÅRTECKEN
I BUDGETEN.
SVERIGES
KVINNOLOBBY
GRANSKAR
VÅRBUDGETEN
2015.**

Feministiska vårtecken i budgeten

– men den ekonomiska ojämställdheten består

Sveriges Kvinnolobby välkomnar flera av de satsningar regeringen gör för att förbättra kvinnors livsvillkor. Men trots att de i sin budget slår fast att en feministisk grundsyn ska prägla den ekonomiska politiken så saknas flera viktiga åtgärder för att öka jämställdheten. För att den feministiska våren ska spira krävs tyngre, strukturellt inriktade reformer och insatser.

Lever regeringen upp till sina egna mål?

Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att nå målet används strategin jämställdhetsintegrering. Det innebär att samtliga beslut, processer och verksamheter inom alla politikområden ska utgå från ett jämställdhetsperspektiv.

Sveriges Kvinnolobby ser positivt på flera satsningar i vårbudgeten som gynnar jämställdheten. Ökad bemanning i äldreomsorgen, ökat underhållsbidrag, mer tillgänglig barnomsorg på obekvämt arbetstid och ökade resurser till förlossningsvården är viktiga för kvinnors livsvillkor och visar på goda ambitioner, även om satsningarna i sig hade behövt vara större för att uppnå den önskade effekten. Vi konstaterar också att regeringen på flera områden brister i sin analys av de konsekvenser fördelningen av resurser på olika politikområden får för kvinnor respektive män. Regeringen använder sig främst av jämställdhetsanalyser i de fall satsningarna är tydligt riktade mot att öka jämställdheten. På områden som inte primärt rubriceras som att öka jämställdheten lyser analyserna och således även förslagen med sin frånvaro.

Den ekonomiska ojämställdheten består

De förslag för att motverka den ekonomiska ojämställdheten som presenteras är bland annat höjning av bostadstillägget och sjuk- och aktivitetsersättningen, samt höjt underhållsstöd. Förslagen innebär ett steg i rätt riktning då enskilda personers vardagsekonomi förbättras något, men de är långt ifrån tillräckliga för att ändra den ekonomiska ojämställdheten.

Gapet mellan kvinnors och mäns inkomster har ökat de senaste åren, bland annat till följd av jobbskatteavdragen som tillfallit män i högre utsträckning än kvinnor. Jobbskatteavdraget har också inneburit mindre skatteintäkter och därmed lägre finansiering till offentliga tjänster, områden som kvinnors ekonomiska självständighet är starkt beroende av. För att vårens budget ska kunna kallas feministisk borde avskaffandet av jobbskatteavdraget, som i sig är en mekanism som förstärker skillnaderna mellan kvinnor och män, ha prioriterats.

Sveriges Kvinnolobby saknar också satsningar för att öka såväl sysselsättningsgrad som arbetskraftsdeltagande för kvinnor generellt och särskilt för utrikes födda och nyanlända kvinnor. Regeringen konstaterar i vårpropositionen att det tar längre tid för kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden, men presenterar inga särskilda satsningar riktade specifikt till kvinnor. Förbättrade villkor och löner inom vård- och omsorgssektorn tillhör de principiella grundstrukturer som borde prioriteras. Satsningarna på äldreomsorgen inom ramen för arbetsmarknadspolitikerna välkomnas. Konkreta förslag för att minska kvinnors ofrivilliga

deltidsarbete som är särskilt utbrett inom kvinnodominerade sektorer och en viktig förklaring till kvinnors lägre inkomster och pensioner borde ha lagts fram.

Det finns ingen quick fix-lösning för kvinnors hälsa

Sveriges Kvinnolobby saknar en helhetssatsning på kvinnors hälsa och kraftfulla åtgärder för att motverka den ojämställdhet som är bakgrunden till sjukskrivningarna, exempelvis kvinnors större ansvar för hem- och omsorgsarbete och villkoren inom kvinnodominerade sektorer. Det är i detta avseende glädjande att regeringen aviserat att man avser införa en tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen. Vi hoppas att det är ett steg i riktning mot en individualisering. Men Sveriges Kvinnolobby anser också att regeringen måste se över flexibiliteten i föräldraförsäkringen. En allt för flexibel försäkring kan fungera som en inlåsningsmekanism som gör att många kvinnor riskerar att vara frånvarande från arbetsmarknaden i långa perioder.

Inför en jämställdhetsmyndighet!

Det blir sällan så tydligt som i budgettider att Sverige behöver en jämställdhetsmyndighet. Jämställdhet är ett politikområde utan operativ nivå. När regeringen beskriver riktlinjerna för sin ekonomiska politik i vårpropositionen fastslås att jämställdhet är prioriterat och att arbete med att jämställdhetsintegrera budgetprocessen har inletts. Men när Sveriges Kvinnolobby har granskat hur väl regeringen lever upp till dessa åtaganden ser vi flera brister.

Lösningen måste vara att införa en myndighet som kan bära det samlade ansvaret för att verkställa regeringens egna mål och strategier för jämställdhet. Sveriges Kvinnolobby räknar med att den feministiska regeringen tar initiativ till en jämställdhetsmyndighet och att höstpropositionen innehåller tydliga jämställdhetsanalyser av samtliga budgetförslag.

Granskning av specifika satsningar

Minska anhörigvården genom ökad bemanning i äldreomsorgen

Sveriges Kvinnolobby välkomnar förslaget om utökad bemanning inom äldreomsorgen. Kvinnors ekonomiska självständighet är starkt beroende av offentlig sektor. När äldreomsorgen brister vet vi att anhöriga, oftast kvinnor, går ner i arbetstid eller slutar jobba för att vårda sina nära och kära. Det är betydligt vanligare att hjälpen i hemmet kommer från en dotter än en son och anhörigvården har ökat under senare år, särskilt bland kvinnor med lägre inkomster (SCB, 2014¹). Anhörigvården påverkar kvinnors löner och pensioner på både kort och lång sikt. Sveriges Kvinnolobby förutsätter att satsningen på ökad bemanning i äldreomsorgen är ett tecken på att regeringen har siktet inställt på att minska anhörigvården.

Utöka satsningen mot mäns våld mot kvinnor

En långsiktig finansiering är nödvändig för att hjälpa våldsutsatta tjejer och kvinnor. Sveriges Kvinnolobby ser satsningen på 25 miljoner till landets tjej- och kvinnojourer som ett välkommet steg i rätt riktning. Även Sveriges Kvinnolobbys medlemsorganisation Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, har välkomnat satsningen.² Att genomföra en systematisk satsning på jämställdhetsintegrering istället för diverse projektsatsningar utifrån målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra vore ett grepp värdigt en feministisk regering.

¹ http://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/LE0201_2013B14_BR_X10BR1401.pdf

² https://www.kommunal.se/PageFiles/142238/Original_%C3%84ldreomsorgsrapporten%C3%85stramningenspris_121212.pdf

Inom ramen för regeringens satsningar på mäns våld mot kvinnor efterlyser Sveriges Kvinnolobby en omfattande satsning på sexköpslagen. Lagens effektivitet, som nyligen bekräftades i en rapport från Länsstyrelsen (2014)³, måste spridas både nationellt och internationellt. Dessutom behövs förbättrat stöd till de som vill lämna prostitution, fortsatta satsningar på att förebygga att unga hamnar i prostitution och satsningar på att förebygga att män köper sex.

Glöm inte de romska kvinnorna

Sveriges Kvinnolobby välkomnar satsningen på 13 miljoner per år till romers inkludering, men vill framhålla vikten av ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Sysselsättningsgraden för romer, och särskilt för romska kvinnor, är långt under genomsnittets. Därför måste romska kvinnors möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet prioriteras. Det behövs också särskilda satsningar på romska kvinnors hälsa och stöd för romska kvinnor som utsatts för våld.

Äntligen höjt underhållsstöd

Vi välkomnar att underhållsstödet höjs med 300 kr per barn och månad. Ensamstående kvinnor och deras barn är en ekonomiskt utsatt grupp. Förutom en höjning av underhållsbidraget vill vi även se riktade insatser för de ensamstående mammor som står allra längst från arbetsmarknaden. Exempel från bland annat Botkyrka kommun visar att investeringar i den mest utsatta gruppen kvinnor lönar sig på så väl kort som lång sikt.⁴

Tillgänglig barnomsorg behövs i hela landet

Det är glädjande att regeringen satsar 25 miljoner på en bättre utbyggd barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Tillgänglig barnomsorg är en förutsättning för att kvinnor ska ha möjlighet att arbeta heltid och på så vis få ökad ekonomisk självständighet. Ökad jämställdhet förutsätter tillgänglig barnomsorg alla tider på dygnet i hela landet.

Dags att ta kvinnors ohälsa på allvar

Förlossningsvården är en eftersatt del av sjukvården. Det är därför positivt att regeringen äntligen prioriterar vård som behövs i ett avgörande skede i livet för kvinnor och för barn. Vi välkomnar också avskaffandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen som drabbat kvinnor hårdare än män.

Vi vill dock framhålla att det behövs ett helhetsperspektiv på kvinnors hälsa. Trots att kvinnors ohälsa är ett väl känt och dokumenterat problem har allt för få politiska initiativ tagits. Samhällets strukturer missgynnar kvinnor, något som de ofta får betala för med sin hälsa och sedan förväntas hitta individuella lösningar på.

Det är välkommet att regeringen föreslår särskilda medel för att finansiera forskning om kvinnors arbetsmiljöproblem och arbetsrelaterade ohälsa. Men kraftfulla åtgärder krävs för att motverka den ojämställdhet som är bakgrunden till sjukskrivningarna, till exempel kvinnors större ansvar för hem- och omsorgsarbete och villkoren inom kvinnodominerade sektorer.

Den enskilt mest effektiva åtgärden för att komma till rätta med ojämställdheten både vad gäller föräldraskapet och arbetsmarknaden är att individualisera föräldraförsäkringen. Det skulle leda till en jämnare fördelning av det obetalda arbetet och till att kvinnors arbetsvillkor

³ <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/nyheter/2015/Pages/prostitutionen-i-sverige-2014-en-omfattningskartlaggning.aspx>

⁴ <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/71649546.pdf?issuusi=ignore>

förbättrades med avseende på bland annat löner och karriär. Det skulle också leda till lägre sjuktal för kvinnor.

Insatser behövs också för att motverka unga kvinnors psykiska ohälsa som ökar lavinartat och har gjort så under en längre tid. Här behöver regeringen sätta in kraftfulla förebyggande åtgärder och se till att bemöta det vårdbehov denna grupp har.

Individualisera föräldraförsäkringen

Regeringen skriver att de avser lämna förslag om att ytterligare en månad av föräldrapenningen ska reserveras för vardera föräldern, och att de gör bedömningen att jämställdhetsbonusen inte bör förstärkas.

Sveriges Kvinnolobby stödjer förslaget om att en tredje månad reserveras för vardera föräldern och hoppas att det är ett steg mot en individualiserad föräldraförsäkring. Det som historiskt bidragit till en mer rättvis fördelning av ansvaret för hem och familj är just fler reserverade månader i föräldraförsäkringen. Andra satsningar, som till exempel jämställdhetsbonusen, har inte haft samma effekt. En individualisering av föräldraförsäkringen skulle motverka diskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden, i och med att kvinnor och män då förväntas vara föräldralediga i lika stor utsträckning.

Men vi anser också att regeringen bör se över flexibiliteten och ersättningsprinciperna i föräldraförsäkringen. En allt för flexibel försäkring som lösgörs från kopplingen till arbetslivet genom garantinivån gör att kvinnor riskerar att stå utanför eller vara frånvarande från arbetsmarknaden i långa perioder. Föräldraförsäkringen fungerar då som en inlåsningsmekanism, särskilt för kvinnor med låga eller inga inkomster.

Jämställdhetsintegrering

Kvinnor, män och jämställdhet nämns ofta i vårbudgeten

De jämställdhetsanalyser av statsbudgetar som Sveriges Kvinnolobby tidigare genomfört har med en enkel metod kartlagt vilket genomslag jämställdhet fått genom så kallade ordsökningar. Metoden går ut på att räkna hur ofta orden "jämställdhet", "kvinnor" och "män" förekommer i texten samt i vilka sammanhang dessa begrepp figurerar. På detta sätt går det snabbt att se hur ofta analyser uppdelade på kön genomförs.

I Vårändringsbudgeten 2015 nämns jämställdhet 21 gånger. Det är oftare än vad ordet förekommit i tidigare budgetpropositioner. Givet att vårbudgeten är mindre i sitt omfång än höstbudgeten är det en relativt stor ökning. Även orden kvinnor (27 gånger), män (16 gånger), flickor (2 gånger) och pojkar (2 gånger) nämns något oftare än i tidigare budgetar. Könneutrala ord, så som person, individ och människa, används tillsammans 94 gånger. Vid ett flertal av dessa tillfällen hade det varit meningsfullt att skilja på kvinnor och män.

Budgeten brister dessvärre i presentation av könsuppdelad statistik i tabeller och diagram. Långt ifrån all individstatistik är könsuppdelad. När statistik uppdelad på kön saknas går det inte att följa regeringens satsningar och dess konsekvenser för kvinnors och mäns livsvillkor.

Om den könsuppdelade statistiken dessutom inte efterföljs av jämställdhetsanalyser blir den i det närmsta verkningslös. I vårbudgeten nämns jämställdhet, kvinnor och män framför allt i samband med förslag och områden som är tydligt riktade mot att öka jämställdheten. Den största delen av orden återfinns i avsnitten om jämställd hälsa, föräldraförsäkring, äldreomsorg,

bostadstillägg, underhållsbidrag och barnomsorg. På områden som inte primärt handlar om att öka jämställdheten lyser analyserna med sin frånvaro.

När regeringen beskriver riktlinjerna för sin ekonomiska politik i vårpropositionen 2015 fastslås att jämställdhet är prioriterat och att arbete med att jämställdhetsintegrera budgetprocessen har inletts. För att leva upp till detta krävs ett mer systematiskt arbete, även i satsningar som vid första anblick inte handlar om jämställdhet, exempelvis innovationer, infrastruktur, näringslivspolitik, kommunpolitik, landsbygdpolitik och miljöpolitik. Vi hoppas att regeringen ytterligare förbättrar sitt arbete med jämställdhetsintegrerade budgetprocesser inför höstpropositionen.

Sveriges Kvinnolobby
Norr tullsgatan 45
113 45 Stockholm
08-33 52 47
info@sverigeskvinnolobby.se
www.sverigeskvinnolobby.se

**SVERIGES
KVINNOLOBBY**

Mer information om Sveriges Kvinnolobbys arbete med jämställdhetsgranskningar av budgetar och våra tidigare publikationer hittar du via:

<http://sverigeskvinnolobby.se/blog/projekt/analys-av-regeringens-budget>